

- NVB-reis naar Engelse Midlands
- Gratis publiceren op het web
- 35ste LIBER-Conferentie
- Digital libraries à la carte
- IFLA 2006

NVB-reis naar Engelse Midlands

Mei 2006

Onder de titel *Een reis naar Engelse bibliotheken, een reis door de tijd* en met als ondertitel *Van oude wijsheid naar nieuwe kennis virtueel* organiseerde de afdeling Wetenschappelijke Bibliotheken en Hogeschool Bibliotheken van de Nederlandse Vereniging voor Beroepsbeoefenaren in de bibliotheek, informatie- en kennissector (NVB) in mei 2006 een rijk gevulde studiereis naar bibliotheken in de Engelse Midlands van Sheffield tot Norwich.

Het was de 23ste reis in een reeks die startte in 1976 met een bezoek aan Antwerpen en Brussel. Maar ook in 1984 en 2004 werd België aangedaan. Onze Nederlandse collega's hebben meer dan de Vlamingen een voorkeur voor bestemmingen in Duitsland. Liefst 6 van de 23 reizen gingen naar plaatsen bij onze oosterburen, de laatste keer (2001) naar het zichzelf snel vernieuwende Berlijn. De UK werd driemaal aangedaan. Tweemaal ging het overseas naar de USA (1989 en 2000).

Deze reizen staan ook open voor de leden van de VVBAD, maar op enkele zeldzame uitzonderingen na blijft de deelname vanuit Vlaanderen erg beperkt. Op de jongste reis naar de UK Midlands waren er welgeteld twee Vlamingen, één aan het begin van zijn loopbaan en één aan het einde daarvan. Dat is te weinig! We hebben in Vlaanderen nood aan informatie over de bibliotheken in de andere landen van de EU en vermits de USA wereldwijd toch de dans leiden, is het goed om af en toe eens de plas over te steken om te zien wat er in dat grote land aan de gang is. Die informatie kun je meestal ook wel opdoen via lectuur, maar artikelen en boeken hebben vaak vertraging op de realiteit en lectuur is niet zo dwingend als het volgen van een reisschema nadat je bent ingeschreven. Maar er is meer. Een regelmatige deelname aan deze reizen, zeg maar elke twee tot drie jaar, heeft een gratis toegevoegde waarde: diepe kennis en inzicht in de ontwikkelingen van het Nederlandse bibliotheekwezen zoals dit door de subtop en het middenkader in Nederland wordt ervaren. Na een indompeling in een ander land en in de leefwereld van de Nederlandse collega's kom je als het ware van twee reizen terug voor de prijs van één. Aan de Nederlandse kant is de opbrengst allicht niet dubbel vooral omdat er te weinig Vlamingen deelnemen aan deze studiereizen.

In de reiscommissie, een team van vijf ervaren Nederlandse collega's, zaten de laatste jaren ook geen Vlamingen meer. Dat was ooit anders. De reis naar Rijsel, Parijs en Compiègne in 1988 werd vrijwel integraal georganiseerd door de VVBAD. Diezelfde organisatie werkte flink mee aan de eerste reis naar de USA (Boston, New York, Philadelphia, Washington) en zorgde voor input op het colloquium dat de NVB in New York organiseerde tijdens de reis van 2000. Op de terugvlucht van New York naar Schiphol werd de reis van 2003 gepland, al zou die in eerste instantie niet Tallinn en Tartu in Estland hebben aangedaan maar Sint-Petersburg in Rusland. De reis Helsinki – Sint-Petersburg

Reisbestemmingen NVB-WB	Aantal reizen
België	3
Centraal Europa (Boedapest, Wenen, Praag)	1
Duitsland	6
Denemarken	2
Finland en Estland	1
Frankrijk	2
Italië	1
UK	4
USA	2
Zwitserland	1

– Helsinki zou over het spoor lopen: de Finse trein voor de heenreis, de Russische voor de terugreis. Van het bezoek aan Sint-Petersburg is niets in huis gekomen wegens financiële problemen en bureaucratische beslommingen (o.a. visaregeling in Rusland) en zo ging ook de treinreis de mist in. Estland met Tallinn en de oude universiteitsstad Tartu, in het binnenland dichtbij de Russische grens, was een eenvoudige en goede vervanging.

In ruil voor de mogelijkheid om deel te nemen aan deze reizen moet de VVBAD zich opnieuw kandidaat stellen voor participatie in de reiscommissie. Want bij de organisatie komt heel wat kijken: vóór de start en tijdens de reis. Hoe zorg je er bijvoorbeeld voor dat een Nederlandse collega, die met een verzwikte voet in Rotterdam op de boot stapt, op zondag in York naar een hospitaal kan voor een onderzoek en enkele kilo's gips? De VVBAD, Sectie Wetenschappelijke en Documentaire Informatie, heeft tijd om deze samenwerking weer op gang te brengen. De afdeling WB van de NVB heeft namelijk beslist om deze reizen voortaan om de twee jaar te organiseren. De selectie van het volgende land dat in 2008 aangedaan zal worden en de voorbereiding van het programma starten in 2007. Tegen die tijd zou de VVBAD een actieve Vlaamse medewerker moeten vinden voor de reiscommissie.

Het programma van 2006 bracht ons, zoals de titel het al meldde, van oude bibliotheken naar info-plaatsen die bewust al niet meer de naam 'bibliotheek' dragen:

- Learning Centre (Sheffield, Hallam University, een voormalige polytechnic);
- Information Commons (Sheffield University);
- Learning Grid (University of Warwick).

De meeste van deze nieuwe infocentra zijn elke dag van de week en de klok rond open, meestal zonder bibliotheekpersoneel 's avonds, 's nachts en in de weekends. Bewakingspersoneel neemt dan die taak over of, zoals in Warwick, studenten stewards met goed zichtbare blauwe jasjes. De Information Grid is niet alleen *user focused*, maar vooral *user driven*. De studenten mogen deze werkplekken naar eigen inzicht veranderen door meubilair en toestellen te verplaatsen en hun werkgebied voor die dag af te bakenen met schotten op wieltjes.

Verslagen over de 23 bezoeken aan bibliotheken in Sheffield, Coventry, Warwick, Milton Keynes, Cambridge en Norwich staan op de website van de NVB (<http://www.nvbonline.nl/> onder de rubriek afdelingen/wetenschappelijke bibliotheken/activiteiten). **Jos van Ginneken**, voormalig medewerker van de bibliotheek van Wageningen, zorgde voor het algemene verslag, dat verscheen in *Informatie Professional* (september 2005). Het is een mijmering, twijfelend tussen de eeuwige waarde van bibliotheken als de Wren Library in Trinity College en de Pepys Library, allebei in Cambridge, en de sterke drang naar vernieuwing in bibliotheken in Groot-Britannië, dat alles onder de druk van nieuwe onderwijsvormen en -middelen en de almaar sterker

oprukkende elektronische informatie nu ook in de vorm van (Engelse) handboeken en tekstboeken. Toch bouwde de Open University een nieuwe, klassieke bibliotheek voor haar lokaal publiek: professoren en medewerkers in Milton Keynes zelf, studenten uit Londen en de Midlands en andere lezers uit de buurt van Milton Keynes. De reis werd afgesloten in Norwich waar naast de Forum Millennium Library, een openbare bibliotheek, de oude Cathedral Library, kon worden bezocht. Zo stond ook daar oud en nieuw tegenover elkaar.

Om de reis betaalbaar te houden werd er niet op Engeland gevlogen maar werd de overzet gebruikt van Hoek van Holland (Rotterdam) naar York met een klassieke veerboot en van Harwich terug naar Hoek van Holland met een snelboot. Veel tijd voor andere activiteiten bleef er niet over. Toch een mooie rondleiding in York in het Nederlands door een Duitse, gehuwd met een Nederlander met jonge kinderen die op school uiteraard Engels spreken. Ondanks de vele bibliotheekbezoeken in Cambridge was er nog tijd voor punteren, het varen met kleine platbodems met behulp van een lange stok die de boot zowel aandrijft als stuurt. Wie het zelf wou doen, ondervond al snel dat het sturen met die stok niet zo eenvoudig is en vaak een zigzagpatroon oplevert. Dat had ik 40 jaar eerder al als student in de UK ervaren. Dus viel deze keer de keuze op een boot met stuurman.

*Julien Van Borm, Hoofdbibliothecaris Universiteit Antwerpen
julien.vanborm@ua.ac.be*

Gratis publicaties op het web

Er is altijd iemand die de gratis lunch betaalt. Zo is dat ook met open access (OA)-publicaties. Gratis publicaties bestaan niet. Het klassieke businessmodel van *front up payment* voor abonnees op tijdschriften zorgde voor veilig zakendoen omdat de omzet van bij de aanvang van een businessjaar bekend was. Om de kosten te dragen van open-accesspublicaties is een ander businessmodel opgezet. Naast sponsoring in geld of in natura (personeel en ICT-infrastructuur) stoelt dit model op een eenmalige betaling door de auteur of zijn/haar instelling voor elk artikel dat men wenst te publiceren. Als een instelling evenveel betaalt aan abonnees op tijdschriften als voor de publicaties die men op het web laat zetten met gratis consultatie, maakt dat geen verschil uit met het oude businessmodel. Voor sterke onderzoekinstellingen met een grote output van kwaliteitsartikelen kan dat wel een nadelig financieel effect hebben en bedrijven met veel R&D maar weinig publicaties wegens bedrijfsgeheim doen daar profijt bij.